

3. Najważniejszym warunkiem skuteczności programów wymiany igieł i strzykawek jest zapewnienie placówkom ambulatoryjnym stałego dopływu środków finansowych na ten konkretny cel, stosownych do rozmiarów narkomanii opiatowej na danym terenie.

4. Konieczne jest również dostosowanie sprzętu jednorazowego do potrzeb użytkowników, a także lokalizacji placówek i udostępnienie ich funkcjonowania w dogodnych godzinach dla miejscowych potrzeb. Konieczne jest zorganizowanie bezpiecznych metod przechowywania i utylizacji sprzętu jednorazowego użytku oraz zapewnienie użytkownikom opieki zdrowotnej i pomocy socjalnej.

5. Wymiana igieł i strzykawek powinna być wkomponowana w szerszy program ograniczania szkód oraz uzupełniona elementami informacyjno-edukacyjnymi.

6. Niezbędne jest stworzenie monitoringu programu wymiany igieł i strzykawek na poziomie lokalnym, wojewódzkim i krajowym.

7. Istnieje pilna potrzeba opracowania programów szkolenia i zorganizowania szkoleń osób zajmujących się wymianą igieł i strzykawek.

Streszczenie

W 1996 roku rozesłano kwestionariusz dotyczący programów wymiany igieł i strzykawek wśród narkomanów do punktów konsultacyjnych „Monaru”, placówek ambulatoryjnych służby zdrowia oraz specjalistów wojewódzkich d/s psychiatrii i pełnomocników wojewodów d/s narkomanii. Otrzymaliśmy około 70% odpowiedzi, z których wynika, że już w 1988 roku „Monar” rozpoczął program wymiany igieł i strzykawek, a od 1989 roku także służba zdrowia – poradnie uzależnień, niektóre poradnie zdrowia psychicznego i poradnie alkoholowe, poradnie dermatologiczne, skórno-wenerologiczne i stacje sanitarno-epidemiologiczne. Początkowo wymieniano około 10 tys. kompletów, aby w ostatnich latach dojść do 200 tys. kompletów rocznie. W ostatnim dziesięcioleciu w sumie rozdano wśród narkomanów opiatowych ponad milion igieł i strzykawek, z czego połowę sfinansowało Ministerstwo Zdrowia, a połowa pochodziła z darów. W jednej czwartej województw o niewielkiej liczbie narkomanów nie prowadzono wymiany igieł i strzykawek. W pozostałych często wymiana była niesystematyczna i nieskoordynowana. Zdecydowana większość respondentów pozytywnie oceniła programy wymiany igieł i strzykawek i uważała, że miały wpływ na zmniejszenie liczby zakażeń HIV wśród narkomanów opiatowych w ostatnich latach. Ocenę tę potwierdziła analiza regresji.

Zenon Kulka, Jacek Moskalewicz

The effect of needle and syringe exchange programs on HIV infections among IVDUs in Poland

Summary

In 1996 a short mail survey was carried out in outpatient health service facilities and non-government agencies on needle and syringe exchange programs for opiate

users. The response rate was about 70%. Obtained data indicate that the programs were initiated by the non-government agency MONAR as early as in 1988. At the beginning over ten thousand injection kits were distributed annually. Since 1990 needle and syringe exchange programs have been provided also by outpatient public health services, e.g. by outpatient drug treatment clinics, dermatological, or mental health outpatient facilities. The number of injection kits has been rapidly growing, amounting in recent years to 200 000 annually. During the past decade over a million needles and syringes were distributed among opiate users. A half of the costs were covered by the Ministry of Health and Social Welfare, while the other half - by donations. In one-fourth of Polish provinces there were no needle exchange programs, while in the remaining areas - mostly in those with the highest rates of drug users - the implementation of such programs was often unsystematic and poorly co-ordinated. The needle and syringe exchange programs were positively evaluated by a vast majority of respondents who believed the programs significantly contributed to the decrease in the number of new HIV infections in recent years. This positive effect was confirmed by a multiple regression analysis for the years 1992-1995, indicating a significant inverse correlation between the rate of injection kits per addict and the number of new infections.

Key words: needle and syringe exchange / HIV / IVDUs

PIŚMIENNICTWO

1. Ban P., Hanti J., Zelanai K. (1997): Why needed needle exchange program in a low HIV infected country and low to get it start. In: *Heroin Addiction in Europe*. p.1
2. Godwod Sikorska C. (1994): Ocena wdrażania terapii metadonem w zapobieganiu HIV/AIDS wśród narkomanów opiatowych. *Alkoholizm i Narkomania*, 1/15, s. 19-25.
3. Honti J. (1997): First year's experience at needle exchange program in Szeged. In: *Heroin Addiction in Europe*. p. 56.
4. Kerstin D.V. (1997): Outreach activity in Slovenia. In: *Heroin Addiction in Europe* p. 116.
5. Kocmur D. (1997): NGO Stigma – The First Needle Exchange Program in Eastern Europe & Forerunner for Harm Reduction Initiatives in Slovenia. In: *Heroin Addiction in Europe*. p. 69.
6. Latyshev G., Ostrovsky E., Fedorova T., Chaika N. (1997): The needle exchange programme for drug USERS. In: *Heroin Addiction in Europe* p. 80.
7. Leskovsek E. (1997): HIV prevention among drug users in Slovenia. In: *Heroin Addiction in Europe* p. 84.
8. Nalimal D., Rode N., Kocmur D.: Injecting and self-help syringe exchange in Slovenia. In: *Heroin Addiction in Europe* p. 106.
9. Okruchlica L., Zajickova D. (1997): Needle exchange program in Bratislava. In: *Heroin Addiction in Europe* p. 107.
10. Oparina T., Rumyaniseva T., Broadhead R.S. (1997): The Yaroslavi harm reduction project for injecting drug users. Preliminary results of needle exchange and a peer-driven intervention. In: *Heroin Addiction in Europe* p. 110.